

Zaak C-155/20

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

31 maart 2020

Verwijzende rechter:

Landgericht Ravensburg (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

5 maart 2020

Verzoekende partijen en verwerende partijen in reconventie:

RT

SV

BC

Verwerende partijen en verzoekende partijen in reconventie:

Volkswagen Bank GmbH

Skoda Bank, filiaal van Volkswagen Bank GmbH

Voorwerp van het hoofdgeding

Consumentenkredietovereenkomst – Herroepingsrecht – Te vermelden informatie – Richtlijn 2008/48/EG – Verwerking van het herroepingsrecht – Rechtsmisbruik

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële vraag

Uitlegging van het Unierecht, artikel 267 VWEU

Prejudiciële vragen

1. Moet artikel 10, lid 2, onder 1), van richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad aldus worden uitgelegd dat in de kredietovereenkomst
  - a) de bij het sluiten ervan geldende verdragingsrentevoet in absolute cijfers moet worden meegedeeld, althans op zijn minst de geldende referentierentevoet (in dit geval de basisrente volgens § 247 BGB) aan de hand waarvan de geldende verdragingsrentevoet kan worden vastgesteld door een opslag (in casu van vijf procentpunten overeenkomstig § 288, lid 1, tweede volzin, BGB)?
  - b) concrete informatie moet worden gegeven over het mechanisme voor de aanpassing van de verdragingsrentevoet, althans op zijn minst moet worden verwezen naar de nationale bepalingen waaruit de aanpassing van de verdragingsrentevoet kan worden afgeleid (§§ 247, 288, lid 1, tweede volzin, BGB)?
2. Moet artikel 10, lid 2, onder r), van richtlijn 2008/48/EG aldus worden uitgelegd dat de kredietovereenkomst een concrete, voor de consument begrijpelijke methode voor de vaststelling van de aflossingsboete moet bevatten, zodat de consument in het geval van vervroegde aflossing het bedrag van de aflossingsboete op zijn minst bij benadering kan berekenen?
3. Moet artikel 10, lid 2, onder s), van richtlijn 2008/48/EG aldus worden uitgelegd dat
  - a) in de kredietovereenkomst ook de in het nationale recht geregelde rechten van beëindiging van de partijen bij de kredietovereenkomst, in het bijzonder ook het recht van de kredietnemer tot beëindiging wegens gewichtige redenen als bedoeld in § 314 BGB in het geval van kredietovereenkomsten van bepaalde duur, moeten worden vermeld?
  - b) [indien de bovenstaande vraag a) ontkennend wordt beantwoord] het niet in de weg staat aan een nationale regeling volgens welke de vermelding van een nationaal bijzonder opzeggingsrecht behoort tot de verplicht te vermelden informatie in de zin van artikel 10, lid 2, onder s), van richtlijn 2008/48/EG?
  - c) in de kredietovereenkomst bij alle rechten van beëindiging van de partijen bij de kredietovereenkomst moet worden gewezen op de respectieve vorm- en termijnvereisten van de

beëindigingsverklaring bij de uitoefening van het recht van beëindiging?

4. Is het in het geval van een consumentenkredietovereenkomst uitgesloten dat de kredietgever het argument van rechtsverwerking aanvoert tegen de uitoefening van het herroepingsrecht door de consument overeenkomstig artikel 14, lid 1, eerste volzin, van richtlijn 2008/48/EG,

a) wanneer een van de verplichte inlichtingen als bedoeld in artikel 10, lid 2, van richtlijn 2008/48/EG niet naar behoren in de kredietovereenkomst is opgenomen en evenmin achteraf naar behoren is meegedeeld, met als gevolg dat de herroepingstermijn overeenkomstig artikel 14, lid 1, van richtlijn 2008/48/EG niet is ingegaan?

b) [indien de bovenstaande vraag a) ontkennend wordt beantwoord] wanneer het argument van rechtsverwerking in wezenlijke mate steunt op de verstreken tijd sinds het sluiten van de overeenkomst en/of de volledige uitvoering van de overeenkomst door beide partijen en/of de beschikking van de kredietgever over het afgeloste leningsbedrag of de teruggave van de zekerheden en/of (in het geval van een aan de kredietovereenkomst gekoppelde koopovereenkomst) op het gebruik of de vervreemding van het gefinancierde goed door de consument, maar de consument tijdens de relevante periode en op het tijdstip dat de relevante omstandigheden zich voordeden, niet wist en ook niet had moeten weten dat zijn herroepingsrecht in stand was gebleven, en ook de kredietgever er niet van kon uitgaan dat de consument over deze kennis beschikte?

5. Is het in het geval van een consumentenkredietovereenkomst uitgesloten dat de kredietgever het argument van misbruik van recht aanvoert tegen de uitoefening van het herroepingsrecht door de consument overeenkomstig artikel 14, lid 1, eerste volzin, van richtlijn 2008/48/EG,

a) wanneer een van de verplichte inlichtingen als bedoeld in artikel 10, lid 2, van richtlijn 2008/48/EG niet naar behoren in de kredietovereenkomst is opgenomen en evenmin achteraf naar behoren is meegedeeld, met als gevolg dat de herroepingstermijn overeenkomstig artikel 14, lid 1, van richtlijn 2008/48/EG niet is ingegaan?

b) [indien de bovenstaande vraag a) ontkennend wordt beantwoord] wanneer het argument van misbruik van recht in wezenlijke mate steunt op de verstreken tijd sinds het sluiten van de overeenkomst

en/of de volledige uitvoering van de overeenkomst door beide partijen en/of de beschikking van de kredietgever over het afgeloste leningsbedrag of de teruggave van de zekerheden en/of (in het geval van een aan de kredietovereenkomst gekoppelde koopovereenkomst) op het gebruik of de vervreemding van het gefinancierde goed door de consument, maar de consument tijdens de relevante periode en op het tijdstip dat de relevante omstandigheden zich voordeden, niet wist en ook niet had moeten weten dat zijn herroepingsrecht in stand was gebleven, en ook de kredietgever er niet van kon uitgaan dat de consument over deze kennis beschikte?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad (hierna: „richtlijn 2008/48”), in het bijzonder artikel 10, lid 2, onder 1, r) en s)

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (wet tot invoering van het burgerlijk wetboek), artikel 247, §§ 3, 6 en 7

Bürgerliches Gesetzbuch (burgerlijk wetboek; hierna: „BGB”), in het bijzonder §§ 242, 247, 288, 314, 355, 356b, 357, 357a, 358, 492, 495

Korte weergave van de feiten en van de procedure

- 1 Aan het verzoek om een prejudiciële beslissing in zaak C-155/20 liggen drie gevoegde zaken ten grondslag.
- 2 De zaak RT/Volkswagen Bank betreft een kredietovereenkomst die verzoeker met Volkswagen Bank heeft gesloten voor een nettobedrag van 11 257,14 EUR, bestemd voor de aankoop van een VW Passat voor privédoeleinden. Verkoper van het voertuig was een autodealer in Ravensburg (Duitsland). De aankoopprijs bedroeg 15 750 EUR. Verzoeker deed een aanbetaling van 5 000 EUR aan verkoper en financierde het resterende bedrag van 10 750 EUR, samen met de eenmalige premie voor een restschuldverzekering – in de kredietaanvraag aangeduid als KSB (*Kreditschutzbrief*) – van 507,14 EUR, in totaal dus 11 257,14 EUR, via de eerder genoemde lening.
- 3 Bij het voorbereiden en sluiten van de kredietovereenkomst heeft verweerster gebruikgemaakt van de diensten van de verkoper. Laatstgenoemde trad met name op als kredietbemiddelaar voor verweerster en bediende zich daarbij van de door

verweerster ter beschikking gestelde modelovereenkomsten. In de kredietovereenkomst was overeengekomen dat verzoeker het geleende bedrag van 11 927,04 EUR (nettokredietbedrag van 11 257,14 EUR, vermeerderd met rente ten belope van 669,90 EUR) vanaf 15 januari 2015 diende terug te betalen in 48 vaste maandtermijnen van telkens 248,48 EUR. Verzoeker heeft de overeengekomen maandtermijnen regelmatig betaald en de lening met de laatste termijn die op 15 december 2018 was verschuldigd, volledig afgelost.

- 4 Kort voordat verzoeker zijn betalingsverplichtingen uit de kredietovereenkomst volledig was nagekomen, heeft hij bij brief van 22 november 2018 zijn wilsverklaring tot het sluiten van de kredietovereenkomst herroepen. Hij is van mening dat de herroeping geldig is, aangezien de herroepingstermijn wegens het verstrekken van gebrekkige en/of onjuiste verplichte informatie niet is ingegaan. Derhalve vordert hij jegens verweerster terugbetaling van de reeds verrichte termijnbetalingen en van de aanbetaling aan verkoper, beide in ruil voor de teruggave van het voertuig.
- 5 Verweerster acht de vordering ongegrond, aangezien zij verzoeker naar behoren in kennis heeft gesteld van alle verplichte informatie en de herroepingstermijn is verstreken. Voorts voert verweerster rechtsverwerking en misbruik van recht aan, aangezien verzoeker het herroepingsrecht niet mag aangrijpen om zich, geruime tijd na het sluiten van de overeenkomst en na zich onberispelijk te hebben gekweten van zijn contractuele verplichtingen, alsook na gebruik en genot van het voorwerp van de kredietovereenkomst, alsnog aan zijn contractuele verplichtingen te onttrekken.
- 6 De feiten in de zaak BC/Volkswagen Bank stemmen in wezen overeen met die in de zaak RT/Volkswagen Bank, zij het met dit verschil: ook in dit geval heeft verzoekster haar maandtermijnen regelmatig voldaan en haar lening met de laatste termijnbetaling die op 1 mei 2018 was verschuldigd, volledig afgelost. Bij koopovereenkomst van 4 juni 2018 heeft zij het voertuig terugverkocht aan de autodealer van wie zij het oorspronkelijk had gekocht. Bij brief van 5 januari 2019 heeft verzoekster haar wilsverklaring tot het sluiten van de kredietovereenkomst herroepen.
- 7 Verzoekster is van mening dat de kredietovereenkomst door haar rechtsgeldige herroeping van 5 januari 2019 is omgezet in een terugbetalingsverplichting. Verzoekster vordert derhalve jegens verweerster terugbetaling van de reeds verrichte termijnbetalingen en van de aanbetaling aan de verkoper, verminderd met de prijs van de wederverkoop. Voorts vordert verzoekster vergoeding van haar buitengerechtelijke advocaatkosten.
- 8 Verweerster acht de vordering ongegrond, aangezien zij verzoekster naar behoren in kennis heeft gesteld van alle verplichte informatie en de herroepingstermijn is verstreken. Subsidiair voert verweerster aan dat rechtsverwerking en misbruik van recht zich verzetten tegen de uitoefening van het herroepingsrecht, aangezien zij er met recht van was uitgegaan dat verzoekster, nadat zij de lening op 1 mei 2018

had afgelost, een eventueel herroepingsrecht niet langer zou uitoefenen. Verweerster stoelt haar argument van misbruik van recht bovendien op het feit dat de uitoefening van het herroepingsrecht in weerwil van de eerdere wederverkoop van het voertuig aan de oorspronkelijke verkoper niet strookt met de bedoeling van dat recht.

- 9 De zaak SV/Skoda Bank stemt in wezen overeen met de zaak BC/Volkswagen Bank, met dit verschil evenwel dat SV haar lening met de laatste termijnbetaling van 3 augustus 2016 volledig heeft afgelost en haar wilsverklaring tot het sluiten van de kredietovereenkomst pas bij brief van 25 april 2019, dat wil zeggen bijna drie jaar later, heeft herroepen.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzingsbeslissing

- 10 In dit verband wordt allereerst verwezen naar de punten 7 tot en met 44 van de samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing in de zaak C-33/20. Los van het feit dat de derde vraag in de onderhavige zaak in drie deelvragen en in de zaak C-33/20 in twee deelvragen uiteenvalt, zijn de vragen 1 tot en met 3 in beide verzoeken om een prejudiciële beslissing voor het overige identiek. Ook de uiteenzettingen over de vragen 1 tot en met 3 in het verzoek om een prejudiciële beslissing in de onderhavige zaak stemmen overeen met hetgeen aangaande diezelfde vragen in het verzoek om een prejudiciële beslissing in de zaak C-33/20 is uiteengezet. In de onderhavige zaak voegen zich daarbij nog de overwegingen van de verwijzende rechter aangaande de verwerking en het misbruik van het herroepingsrecht.
- 11 Aangaande de prejudiciële vragen 4.a) en b) heeft de verwijzende rechter de volgende overwegingen geformuleerd. De vraag onder welke voorwaarden het herroepingsrecht van een consument in het geval van consumentenkredietovereenkomsten wordt verwerkt, wordt in de nationale rechtspraak en literatuur niet eenduidig beantwoord. Naar de opvatting van de verwijzende rechter is het derhalve van doorslaggevend belang welke Unierechtelijke rechtsbeginselen de verwerking van het herroepingsrecht beheersen.
- 12 De verwijzende rechter verwijst dienaangaande naar de beschikking van het Hof van 27 november 2007, Diy-Mar Insaat Sanayi ve Ticaret en Akar/Commissie (C-163/07 P, EU:C:2007:717, punt 36), waarin het Hof heeft geoordeeld dat het verstrijken van een termijn niet kan worden tegengeworpen aan een justitiabele wanneer dit feitelijk gegeven bij een justitiabele te goeder trouw die alle zorgvuldigheid aan de dag heeft gelegd die van een persoon met normale kennis van zaken mag worden verwacht, een aanvaardbare verwarring heeft veroorzaakt, en naar de vaste rechtspraak van het Hof volgens welke een dienstverrichter zich niet met succes kan beroepen op redenen van rechtszekerheid om een situatie te herstellen die is veroorzaakt door zijn eigen verzuim om te voldoen aan een krachtens het Unierecht op hem rustende verplichting om informatie mee te delen

over het recht van de dienstafnemer om de overeenkomst op te zeggen of te herroepen (arrest van 19 december 2013, Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punt 30).

- 13 Voorts verwijst de verwijzende rechter naar het doeltreffendheidsbeginsel dat bij het vraagstuk van rechtsverwerking moet worden geëerbiedigd. De nationale rechtsorde mag de uitoefening van een recht door de houder ervan niet beletten of bemoeilijken. Bovendien zou het doeltreffendheidsbeginsel zich kunnen verzetten tegen het aanvoeren van nationale regels inzake goede trouw, aangezien deze regels mogelijkerwijs niet stroken met de bepalingen van Unierecht. Derhalve kan worden betwijfeld of de verwerking van het herroepingsrecht überhaupt kan worden aangevoerd indien de verplichte informatie overeenkomstig artikel 10, lid 2, van richtlijn 2008/48 niet naar behoren is meegedeeld.
- 14 Zelfs indien de verwerking van het herroepingsrecht op grond van het Unierecht in beginsel zou kunnen worden aangevoerd in gevallen waarin de verplichte informatie niet naar behoren is meegedeeld, kan echter worden betwijfeld of de verstreken tijd en andere omstandigheden kunnen worden meegenomen in de algehele afweging van de argumenten die voor of tegen rechtsverwerking pleiten, wanneer de consument tijdens de voor de verwerking relevante periode en op het tijdstip dat de relevante omstandigheden zich voordeden, niet wist en ook niet had moeten weten dat zijn herroepingsrecht in stand was gebleven.
- 15 De verwijzende rechter acht de prejudiciële vragen 4.a) en b) relevant voor de beslechting van het hoofdgeding, want indien één van beide vragen bevestigend wordt beantwoord, kunnen de verwerende partijen allicht niet met succes aanvoeren dat het herroepingsrecht van de respectieve verzoekende partijen is verwerkt.
- 16 Aangaande de prejudiciële vragen 5.a) en b), met betrekking tot misbruik van het herroepingsrecht, merkt de verwijzende rechter op dat de rechtspraak en literatuur ook over dit onderwerp uiteenlopende opvattingen huldigen. Derhalve is het volgens de verwijzende rechter ook hier van doorslaggevend belang welke Unierechtelijke rechtsbeginselen toepassing vinden op het argument van misbruik van het herroepingsrecht overeenkomstig artikel 14, lid 1, eerste volzin, van richtlijn 2008/48.
- 17 De vraag rijst of het argument van misbruik van recht reeds bij voorbaat elke grond ontbeert in gevallen waarin de verplichte informatie niet naar behoren is meegedeeld overeenkomstig artikel 10, lid 2, van richtlijn 2008/48, aangezien een dienstverrichter zich volgens vaste rechtspraak van het Hof niet met succes kan beroepen op redenen van rechtszekerheid om een situatie te herstellen die is veroorzaakt door zijn eigen verzuim om te voldoen aan een krachtens het Unierecht op hem rustende verplichting om informatie mee te delen over het recht van de dienstafnemer om de overeenkomst op te zeggen of te herroepen (arrest van 19 december 2013, Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, punt 30).

- 18 Zelfs indien het argument van misbruik van recht krachtens het Unierecht in beginsel zou kunnen worden aangevoerd in gevallen waarin de verplichte informatie niet naar behoren is meegedeeld, blijft het niettemin twijfelachtig in hoeverre de verstreken tijd en andere omstandigheden kunnen worden meegenomen in de algehele afweging van de argumenten die voor of tegen misbruik van recht pleiten. Het is mogelijk dat deze omstandigheden alleen dan in aanmerking kunnen worden genomen wanneer de consument tijdens de relevante periode wist of had moeten weten dat zijn herroepingsrecht in stand was gebleven.
- 19 De verwijzende rechter acht de prejudiciële vragen 5.a) en b) relevant voor de beslechting van het hoofdgeding, want indien één van beide vragen bevestigend wordt beantwoord, kunnen de verwerende partijen allicht niet met succes aanvoeren dat de respectieve verzoekende partijen misbruik hebben gemaakt van hun herroepingsrecht.